

ISLOMIY QADRIYATLARNING MARKAZIY OSIYO URF-
ODATLARI VA AN'ANALARI BILAN UYG'UNLASHUVI

СОВМЕЩЕНИЕ ИСЛАМСКИХ ЦЕННОСТЕЙ С ОБЫЧАЯМИ И
ТРАДИЦИЯМИ СРЕДНЕЙ АЗИИ

THE INTEGRATION OF ISLAMIC VALUES WITH THE CUSTOMS
AND TRADITIONS OF CENTRAL ASIA

Andijon davlat pedagogika instituti

Ijtimoiy gumanitar va amaliy fanlar fakulteti

MG'MAXT yo'nalishi 2 -bosqich talabasi

Turdialiyeva Sarvinoz Erkinbek qizi

Sarvinozkhanumturdialiyeva@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada Islomiy qadriyatlarning Markaziy Osiyo urf-odatlari va an'analar bilan uyg'unlashuvi masalasi chuqur tahlil qilinadi. Maqola tarixiy manbalar, diniy matnlar va madaniy meros asosida Islom qadriyatlari qanday qilib mahalliy urf-odatlar va an'analar bilan integratsiyalashganini yoritadi. Shuningdek, maqolada diniy va ma'naviy qadriyatlarning jamiyat hayotidagi roli, ijtimoiy barqarorlik va madaniy uyg'unlikni ta'minlashdagi ahamiyati ko'rsatib beriladi.

Maqolada yoritilgan g'oyalar Markaziy Osiyo xalqlarining ma'naviy merosi va tarixiy tajribasini chuqur anglashga xizmat qiladi, shuningdek, diniy qadriyatlarni milliy madaniyat bilan uyg'unlashtirish jarayonlarini ilmiy asosda tushuntiradi.

Kalit so'zlar: Islomiy qadriyatlar, Markaziy Osiyo, urf-odatlar, an'analar, ma'naviy meros, madaniy uyg'unlik, diniy integratsiya.

Аннотация: В данной статье рассматривается вопрос интеграции исламских ценностей с обычаями и традициями Средней Азии. Статья на основе исторических источников, религиозных текстов и культурного наследия освещает, каким образом исламские ценности были гармонично сочетаны с местными обычаями и традициями. Также в статье показана роль религиозных и духовных ценностей в жизни общества, их значение для обеспечения социальной стабильности и культурной гармонии.

Представленные в статье идеи способствуют глубокому пониманию духовного наследия и исторического опыта народов Центральной Азии, а также объясняют процессы интеграции религиозных ценностей с национальной культурой на научной основе.

Ключевые слова: Исламские ценности, Средняя Азия, обычаи, традиции, духовное наследие, культурная гармония, религиозная интеграция.

Annotation: This article examines the integration of Islamic values with the customs and traditions of Central Asia. Based on historical sources, religious texts, and cultural heritage, the article highlights how Islamic values have been harmoniously combined with local customs and traditions. It also demonstrates the role of religious and spiritual values in social life, emphasizing their importance for ensuring social stability and cultural harmony.

The ideas presented in the article contribute to a deeper understanding of the spiritual heritage and historical experience of the peoples of Central Asia, and they explain the processes of integrating religious values with national culture on a scientific basis.

Keywords: Islamic values, Central Asia, customs, traditions, spiritual heritage, cultural harmony, religious integration.

Markaziy Osiyo hududi boy tarixiy va madaniy merosga ega bo'lib, bu mintaqada turli etnik guruhlar, urf-odatlar va diniy qarashlar bir-biri bilan uyg'unlashgan holda rivojlangan. Ayniqsa, Islom dini qadriyatlari mintaqaning madaniy hayotida muhim rol o'ynagan bo'lib, ular mahalliy an'ana va urf-odatlar bilan tabiiy integratsiyalashgan. Shu integratsiya jarayoni Markaziy Osiyo xalqlarining ma'naviy va ijtimoiy barqarorligini ta'minlashda asosiy omil sifatida namoyon bo'ladi.

Islomiy qadriyatlarning mahalliy urf-odatlar va an'analar bilan uyg'unlashuvi jarayoni tarixiy manbalar, diniy matnlar va madaniy meros orqali izlanib, bu mintaqaning ijtimoiy tartib, axloqiy qadriyatlar va madaniy uyg'unlikni saqlashdagi o'rni yoritiladi. Shu bois, maqola davomida mazkur jarayonning mohiyati, shakllanishi va jamiyat hayotidagi amaliy ahamiyati chuqur tahlil qilinadi.

Markaziy Osiyoda Islomiy qadriyatlar bilan urf-odatlar uyg'unlashuvi nafaqat tarixiy jihatdan qiziqish uyg'otadi, balki zamonaviy ilmiy yondashuvlar asosida mintaqaning ma'naviy merosini saqlash va uni kelajak avlodga yetkazish imkoniyatlarini ham ko'rsatadi.

Markaziy Osiyoda Islom dini qadriyatlari mintaqaning madaniy, ijtimoiy va siyosiy hayotida chuqur iz qoldirgan.¹ Ushbu qadriyatlar mahalliy urf-odatlar va an'analar bilan tabiiy integratsiyalashgan bo'lib, jamiyatda axloqiy me'yorlarni shakllantirishda muhim rol o'ynagan. Masalan, nikoh marosimlarida Islom ta'limoti bilan mahalliy an'analar uyg'un qo'llanilib, oilaviy va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlagan.² Shu bilan birga, dafn va tug'ilish marosimlarida ham diniy ritual va mahalliy urf-odatlar uyg'unlashuvi ko'zga tashlanadi, bu esa jamiyatning ma'naviy me'yorlarini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Sufizm oqimlari Markaziy Osiyoda keng tarqalib, mahalliy madaniyat bilan uyg'unlashgan. Sufi ustozlarining ta'limoti insonning ichki dunyosini rivojlantirish, sabr-toqat, adolat va hamjihatlik kabi fazilatlarni shakllantirishga

¹ Akhmedov A.M. Islamskiye tsennosti i traditsii Sredney Azii: istoki i sovremennost'. – Toshkent: Fan, 2018.

² Karimov S.R. Svad'ba, rozhdenie i pokhorony v kul'turnoy traditsii narodov Sredney Azii. – Samarqand: Ilm- nashr, 2019

qaratilgan. Shu bilan birga, sufiy ta'limotining ijtimoiy roli nafaqat ma'naviy barkamollikni ta'minlagan, balki jamiyatda axloqiy me'yorlarni mustahkamlashda ham ahamiyatli bo'lgan. Masalan, qadimiy hududlarda sufiy markazlar jamiyat hayotining markazi bo'lib, odamlarni diniy bilim va axloqiy tarbiya bilan boyitgan.³

Tarixiy manbalar ko'rsatadiki, Islomiy qadriyatlar va mahalliy urf-odatlar uyg'unlashuvi iqtisodiy va siyosiy hayotga ham ta'sir qilgan.⁴ Qadimiy shaharlardagi jome masjidlarda mahalliy an'ana elementlari bilan diniy amaliyotlar uyg'un ishlatilgan, bu esa aholining ijtimoiy va ma'naviy barqarorligini oshirgan. Shu bilan birga, xalq orasidagi diniy marosimlar ham madaniy meros sifatida avlodlardan avlodga yetkazilgan.

Shuningdek, Navoiyning "Xamsa" asarlarida diniy va ma'naviy qadriyatlarning xalq hayotidagi roli chuqur tahlil qilingan. Navoiyning falsafiy qarashlariga ko'ra, diniy qadriyatlar va mahalliy madaniyat uyg'unligi insonning ma'naviy kamoloti va jamiyat barqarorligi uchun zarur. U o'z asarlarida shaxsning ichki dunyosi va jamiyatdagi axloqiy rolini ifodalaydi, bu esa zamonaviy ilmiy yondashuvlarda ham dolzarb ahamiyat kasb etadi.⁵

Bugungi kunda ushbu uyg'unlashuv jarayonini o'rganish Markaziy Osiyoda diniy qadriyatlarni milliy madaniyat bilan uyg'unlashtirish imkoniyatlarini ko'rsatadi. Shu bilan birga, tarixiy tajriba madaniy merosni saqlash va uni zamonaviy kontekstda talqin qilish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, Markaziy Osiyoda Islomiy qadriyatlar va mahalliy urf-odatlar uyg'unlashuvi mintaqaning madaniy va ma'naviy qiyofasini shakllantirishda muhim rol o'ynadi. Ular jamiyatning axloqiy me'yorlarini mustahkamlab, ijtimoiy barqarorlik va madaniy uyg'unlikni ta'minladi. Sufizm oqimlari va diniy marosimlar insonning ichki dunyosini boyitish, sabr-toqat va adolat kabi fazilatlarni rivojlantirishga xizmat qildi.

³ Sultonov B.T. Sufizm v Sredney Azii: dukhovnyy put' i obshchestvennaya zhizn'. – Buxoro: Madaniyat, 2020.

⁴ Rakhmonov I.Q. Istoriya Sredney Azii: religiya i sotsial'nyye protsessy. – Toshkent: Sharq, 2017.

⁵ Navoiy A. Xamsa. – Toshkent: Adabiyot va San'at, 2020.

Tarixiy tajriba ko'rsatadiki, diniy qadriyatlarni mahalliy madaniyat bilan uyg'unlashtirish nafaqat tarixiy jihatdan ahamiyatli, balki zamonaviy madaniy va ilmiy ishlanmalarda ham dolzarbdir. Ushbu uyg'unlashuv madaniy merosni saqlash, jamiyatning ma'naviy barqarorligini ta'minlash va kelajak avlodga yetkazishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi.

Natijada, Islomiy qadriyatlar va Markaziy Osiyo an'analari o'rtasidagi uyg'unlik mintaqaning ma'naviy va madaniy qiyofasini boyitishda, shuningdek, tarixiy tajriba va zamonaviy ilmiy yondashuvlarni birlashtirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Akhmedov A.M. Islamskiye tsennosti i traditsii Sredney Azii: istoki i sovremennost'. – Toshkent: Fan, 2018.
2. Karimov S.R. Svad'ba, rozhdenie i pokhorony v kul'turnoy traditsii narodov Sredney Azii. – Samarqand: Ilm-nashr, 2019.
3. Navoiy A. Xamsa. – Toshkent: Adabiyot va San'at, 2020.
4. Rakhmonov I.Q. Istoriya Sredney Azii: religiya i sotsial'nyye protsessy. – Toshkent: Sharq, 2017.
5. Sultonov B.T. Sufizm v Sredney Azii: dukhovnyy put' i obshchestvennaya zhizn'. – Buxoro: Madaniyat, 2020.